

Stichting Nederlandse Onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid in de waardengemeenschap

Juryrapport voor de Dutch Independence Award, 26 juli 2022

Op 26 juli viert Nederland elk jaar, nog in bescheiden vorm, zijn onafhankelijkheid. Pas vijf jaar doen we dat, hoewel de geschiedenis van onze onafhankelijkheid verder teruggaat dan die van andere landen. Landen veelal, die van hun 'Independence Day' een grootse herdenking maken.

De Stichting Nederlandse Onafhankelijkheid wil alle inwoners van ons land bewust maken van zijn bijzondere ontstaansgeschiedenis die begon op 26 juli 1581, de dag waarop de Staten-Generaal met het Plakkaat van Verlatinghe een tirannieke, buitenlandse heerser afzwoer.

Nog belangrijker dan de lessen uit het verleden is de blik op de toekomst. Want onafhankelijkheid is geen statisch begrip. Tot nu toe is het vooral gebruikt om de zelfstandigheid of soevereiniteit van een land aan te duiden. Maar hoe toekomstbestendig is statelijke onafhankelijkheid eigenlijk in een globaliserende wereld? Moeten we dat concept niet langzamerhand aanpassen aan de eisen van deze tijd?

Om nieuw denken over onafhankelijkheid te stimuleren werd vijf jaar geleden de Onafhankelijkheidsrede in het leven geroepen. Een keur van sprekers heeft inmiddels - jaarlijks op 26 juli - een visie geformuleerd op onafhankelijkheid in de 21ste eeuw: Piet Hein Donner, Jan Terlouw, Herman van Rompuy en Caroline de Gruyter. Bij de viering in 2022 geeft de Oekraïense schrijver Andrii Kurkov hieraan vandaag een passend vervolg.

Daarnaast ziet deze op 26 juli ook de Dutch Independence Award het levenslicht. Een jaarlijkse onderscheiding, gericht op de internationale gemeenschap, voor mensen die naast denken ook 'doen' in onafhankelijkheid. Voor hen die een perspectief bieden op de wijze waarop staten zich tot elkaar zouden kunnen of moeten verhouden en de daad bij het woord voegen. Mensen die het begrip onafhankelijkheid levend houden door de inhoud ervan te vernieuwen.

Zo'n mens bij uitstek is Volodymyr Zelensky, president van Oekraïne. Zijn land vecht op dit moment voor onafhankelijkheid in een ongelijke strijd met Rusland. Het voortbestaan van Oekraïne als onafhankelijke natie is op het spel gezet en president Zelensky geeft sinds de Russische inval in februari van dit jaar leiding aan een land dat met wapens zijn autonomie bevecht.

Tegelijkertijd leidt hij ook een regering die met concreet beleid en confronterende, maar ook verbindende diplomatie steun verwerft voor de Oekraïense onafhankelijkheid. Zijn vraag om militaire hulp in de vorm van wapenleveranties wordt door vele landen beantwoord.

Echter, Volodymyr Zelensky's belangrijkste wapen is niet een tank of houwitser, maar de waardengemeenschap waarvan hij zijn land deel uit wil laten maken. Zijn visie op een onafhankelijk Oekraïne is niet gebaseerd op nationalisme of zelfstandigheid zonder verplichtingen, maar beoogt borging van soevereiniteit binnen een geheel van gelijkgestemde naties.

Stichting Nederlandse Onafhankelijkheid

In een tijdsgewricht waarin Groot-Brittannië koos voor een toekomst onafhankelijk van de Europese Unie en waarin politici in vele EU-lidstaten zich tegen Europa keren, biedt Volodymyr Zelensky inspiratie voor wereldleiders die beseffen dat ook zij, meer dan ooit, over dit pacifistische wapen van de waardengemeenschap kunnen en moeten beschikken.

Het idee dat ‘meer Europa’ tot meer onafhankelijkheid van landen zou kunnen leiden is niet nieuw. In zijn Onafhankelijkheidsrede van 26 juli 2019 stelde voormalig Nederlands vicepremier Jan Terlouw dat politiek-maatschappelijke ontwikkelingen laten zien dat onafhankelijkheid van landen feitelijk niet bestaat. Want zodra naties bijvoorbeeld handel met elkaar drijven maken ze zich juist afhankelijk van elkaar. “Onafhankelijk kun je zijn op een onbewoond eiland, maar niet in een wereld die globaliseert.” De vraag is volgens Terlouw daarom niet hoe we onafhankelijk blijven, maar in hoeverre “we onze onafhankelijkheid waar die echt nodig en functioneel is, kunnen bewaken en bewaren”.

Zijn woorden zijn wijzer geworden in de tijd. Ook nu economische afhankelijkheid geen garantie voor vrede bleek. In 2020 borduurde de voormalige Belgische premier en voorzitter van de Europese Raad Herman van Rompuy daarop voort door mensen die kiezen voor ‘minder Europa’ een spiegel voor te houden. Meer Europa is noodzakelijk voor meer onafhankelijkheid, sprak hij. Deelname in de Europese Unie kan de onafhankelijkheid van landen juist borgen.

Het waren inzichten die vandaag in een ander, veel dringender perspectief staan. Inzichten die thans door de president van Oekraïne in handelingsperspectief worden omgezet. Een handelingsperspectief dat door de oorlog op ons continent, maar zeker door de luide en glasheldere diplomatie van Oekraïne weerklinkt bij de leiders in Europa.

Met deze overwegingen is het de Stichting Nederlandse Onafhankelijkheid een eer om president Volodymyr Zelensky vandaag de eerste Dutch Independence Award toe te kennen.

De Dutch Independence Award werd op 26 juli 2022 in Wassenaar door de voorzitter van de Eerste Kamer Jan Anthonie Bruijn overhandigd aan de ambassadeur van Oekraïne. Dit juryrapport is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de Stichting Nederlandse Onafhankelijkheid door Herman Nieuwenhuis en Geerten Waling. Het bestuur van de stichting heeft zich voor de gelegenheid van deze jurering onder onafhankelijk voorzitterschap gesteld van prof. dr. Mathieu Segers.